

INDIVIDUAL YONDASHUV VA SINTEZLANGAN O‘QITISH TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TA’LIM JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK SHARTLARI

Rabbimova Ismigul Xasanovna

Navoiy Davlat Universiteti

San’at va sport fakulteti

Pedagogika nazariyasi va tarixi yunalishi

1-kurs magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta’lim jarayonini individuallashtirishda sintezlangan o’qitish texnologiyasidan foydalanishning pedagogik va psixologik shartlari tahlil qilinadi. Individual o’qitish va individuallashtirilgan ta’limning afzalliklari, ularning ta’lim samaradorligiga ta’siri, shuningdek, zamonaviy innovatsion pedagogik yondashuvlar, multimedia va interaktiv vositalardan foydalanishning pedagogik-psixologik asoslari ko‘rib chiqiladi. Maqolada shuningdek, o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini rivojlantirishda olimlar va pedagoglarning tavsiyalari ham keltirilgan.

Kalit so‘zlar: individual ta’lim, individuallashtirilgan o’qitish, differensial ta’lim, ta’lim traektoriyasi, shaxsiy reja, pedagogik-psixologik shartlar.

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические и психологические условия использования синтезированной технологии обучения при индивидуализации образовательного процесса. Рассматриваются преимущества индивидуального и индивидуализированного обучения, их влияние на эффективность образовательного процесса, а также педагогические и психологические основы современных инновационных педагогических подходов, использования мультимедийных и интерактивных средств. В статье также приведены рекомендации учёных и педагогов по развитию индивидуальных способностей учащихся.

Ключевые слова: индивидуальное обучение, индивидуализированное обучение, дифференцированное обучение, образовательная траектория, личный план, педагогические и психологические условия.

Annotation: This article analyses the pedagogical and psychological conditions for using blended teaching technology in the individualisation of the educational process. The advantages of individual and personalised teaching, their impact on the effectiveness of learning, as well as the pedagogical and psychological foundations of modern innovative teaching approaches and the use of multimedia and interactive tools are discussed. The article also presents recommendations from scholars and educators for developing students' individual abilities.

Key words: individual education, personalised teaching, differentiated education, educational trajectory, personal plan, pedagogical and psychological conditions.

Kirish. Individual ta'lim—o'qituvchining o'quvchiga pedagogik ta'sirini amalga oshiruvchi mashg'ulotlar shakllaridan biri bo'lib, o'quvchining individual ehtiyojlari, qobiliyatlari va o'quv sur'atini hisobga oladi (Rasulova, 2021).

Ta'limni individuallashtirishning dolzarb sababi—zamonaviy o'quv jarayonlarida shaxsiy imkoniyatlarni ro'yobga chiqarish va ilmiy-texnikaviy taraqqiyotning talablariga javob berishdir. Bu esa sintezlangan o'qitish texnologiyasi yordamida amalga oshiriladi, bunda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi pedagogik jarayon interaktiv va moslashuvchan shaklda tashkil etiladi (Slavin, 1986; Aronson, 1978).

Adabiyotlar tahlili. O'zbekiston ta'lim tarixida individual ta'lim shakli qadimdan qo'llanib kelgan, jumladan ustoz-shogird tizimida (Toshpo'lat Arslonqulov, Shirin Murodov). Zamonaviy olimlar ta'kidlashicha, individual ta'lim shaxsning qobiliyatlarini maksimal darajada rivojlantirishga yordam beradi (Jonson va Jonson, 1987; Sharan, 1988).

Slavin (1986) ta'limda individual yondashuvning samaradorligini ta'kidlab, komanda va kichik guruhlarda o'qitish metodlarini ishlab chiqqan. Bu metodlar o'quvchining bilimini yanada chuqurroq egallash, mustaqil fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Aronson (1978) esa “zigzag yoki arra” metodi orqali individual ehtiyojlarni hisobga olgan holda sintezlangan o‘qitishni taklif qilgan.

Metodologiya. Sintezlangan o‘qitish texnologiyasi quyidagi pedagogik-psixologik shartlarga asoslanadi:

- Differensial o‘qitish: Har bir o‘quvchining bilim darajasi, qiziqishi va ehtiyojlariga mos materiallar va topshiriqlar taqdim etiladi.
- Moslashuvchanlik: O‘quvchining rivojlanish sur‘ati va qobiliyatiga qarab dars jarayoni o‘zgaradi, vaqt va joyga moslashtiriladi.
- Shaxsiy reja: Har bir o‘quvchi uchun individual o‘quv dasturi tuziladi va o‘quv jarayoni shu rejaga moslashtiriladi (Minnesota universiteti professori Jonson, 1987).
- Multimedia va texnologiyalar: Interaktiv dasturlar, video darslar va raqamli platformalardan foydalanish orqali individual o‘qitish samaradorligi oshiriladi (Rasulova, 2021).
- Maslahat va qo‘llab-quvvatlash: Tajribali pedagoglar talabalarga shaxsiy maslahat beradi va individual rivojlanishni nazorat qiladi.
- Portfolio yondashuvi: O‘quvchining yutuqlari va rivojlanishi shaxsiy portfolioga yoziladi va baholanadi, bu esa individual o‘qitishning asosiy vositasidir.

Ta’lim jarayonini tashkil etish. Individuallashtirilgan o‘qitishda o‘quv jarayoni quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

1. Diagnostika: har bir o‘quvchining qobiliyatlari va ehtiyojlari aniqlanadi.
2. Ta’lim traektoriyasini ishlab chiqish: o‘quvchining qiziqishlari va kasbiy istaklari asosida individual o‘quv reja tuziladi.
3. Sintezlangan mashg‘ulotlar: o‘quvchi yakkaxon ishlaydi, lekin guruh bilan hamkorlikda bilimlarni mustahkamlaydi.
4. Baholash va tahlil: o‘quvchi portfolioga yozilgan natijalar orqali o‘z rivojlanishini kuzatadi va o‘qituvchi nazorat qiladi.

Olimlar ta'kidlaydiki, individual ta'lim shaxsiylashtirilgan yondashuv, differensial o'qitish va komanda ishlashni uyg'unlashtirgan holda amalga oshirilganda, uning samaradorligi maksimal bo'ladi (Slavin, 1986; Sharan, 1988; Rasulova, 2021).

Muhokama va natijalar. Individual o'qitishning pedagogik-psixologik shartlari quyidagilar:

- Shaxsiy ehtiyojlarni hisobga olish: o'quvchining bilim darajasi va qobiliyatlari doimiy kuzatiladi.
- Pedagogik qo'llab-quvvatlash: o'qituvchi maslahatchi sifatida o'quvchini yo'naltiradi.
- Ijodiy va mustaqil fikrlashni rivojlantirish: sintezlangan mashg'ulotlar o'quvchining ijodiy va analitik ko'nikmalarini oshiradi.
- Multimedia vositalari bilan ta'minlash: o'quvchilar o'z sur'atida va qulay muhitda bilim egallaydi.
- Portfolio yondashuvi: individual o'quv natijalarini monitoring qilish va tahlil qilish imkoniyatini beradi.

Ushbu yondashuvlar talabalarning individual qobiliyatlarini rivojlantirishga, ularni mustaqil fikrlovchi va ijodiy shaxs sifatida shakllantirishga yordam beradi.

Xulosa. Sintezlangan o'qitish texnologiyasi pedagogik jarayonda individual yondashuvni ta'minlaydi. Individual ta'limning samarali amalga oshishi uchun quyidagi shartlar zarur:

1. O'quvchining qobiliyatlarini va ehtiyojlarini aniqlash.
2. Individual ta'lim traektoriyasini tuzish va amalga oshirish.
3. Differensial va moslashuvchan o'qitish metodlarini qo'llash.
4. Multimedia va interaktiv vositalardan foydalanish.
5. Maslahat, nazorat va portfolioga asoslangan monitoring.

Shu orqali har bir o'quvchining individual rivojlanishi ta'minlanadi va u o'zining salohiyatini maksimal darajada amalga oshiradi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar va olimlar tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, individual va individuallashtirilgan o'qitish

samarali pedagogik-psixologik vositalar sifatida ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi (Slavin, 1986; Jonson & Jonson, 1987; Sharan, 1988; Rasulova, 2021).

Использованная литература

1. Ахмедов, А., Эгамбердиев, А., & Сотволдиева, О. The role of pedagogical technologies in improving the quality of education. Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar, 1(1), 59-60, 2022.
2. Sh. Muxtarova, D. Turg'unpo'latov. "Ta'lim sifatini oshirishda individual ta'lim mohiyati". 2023.
3. M. Ochilov. "Yangi pedagogik texnologiyalar". Qarshi, 2000.
4. O'. Tolipov, M. Usmonboyeva. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. 2005.
5. J. G'. Yo'ldoshev, S. Usmonov. Ilg'or pedagogik texnologiyalar. 2004.
6. Alisher o'g'li, E. O. Issues of Retraining and Professional Development of Pedagogical Personnel. The Peerian Journal, 5, 192-194, 2022.
7. Yusufovich, A. A., & Alisher o'g'li, E. O. Psychological and pedagogical opportunities for the formation of communicative competence in future teachers. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(6), 1157-1161, 2022.